

הסיפור שלי

סיפור מעורך השראה
לשולחן השבת

האיש מאחורי החתימה

מר סטפן סטולמן

שנות המיתון. באותה תקופה הוא רכש שטח מסוים באזור קו החוף של ברוקלין, ובעקבות זאת הכיר עורך דין בתחום הנדל"ן בשם סם קרמר. סם הפך להיות לא רק עורך דינו, אלא גם ידידו האישי.

סם היה ידיד ותיק של תנועת חב"ד בארצות הברית ושימש כיועץ משפטי של התנועה. ככל הנראה, שוחח סם עם אבי בנוגע להבאת אדמו"ר הריי"צ לארה"ב. מתברר כי אבי היה זה שחתם על התצהיר שאפשר לאדמו"ר הריי"צ ולמשפחתו להגר לארה"ב, עובדה שגיליתי רק לאחר מותו.

אבי פגש את אדמו"ר הריי"צ זמן קצר לאחר מכן, כאשר התארח במלון גרייסטון במנהטן, מיד לאחר הגעתו לחופי ארה"ב בט' באדר ב', ת"ש (1940). אדמו"ר הריי"צ שמע עליו עוד בפולין, והקשר שנוצר ביניהם היה מייד ואינסטינקטיבי. אבי היה אז רק בן שלושים ושלוש, ואביו נפטר כעשור קודם לכן, כך שאדמו"ר הריי"צ בעצם הפך לאביו הרוחני.

שנה לאחר מכן, כאשר מלאו לי עשר שנים, אני זוכר בבירור שאבי לקח אותי ל-770, ונכנסנו יחד לחדרו של אדמו"ר הריי"צ.

אני זוכר את נוכחותו העוצמתית ואת פניו הרחבות שאותן הקיפו זקן עבות ושטריימל גדול. בשלב זה בחייו התקשה אדמו"ר הריי"צ בדיבור. הוא שוחח עם אבי במעין לחישה, ובשלב מסוים הוא הביט לעברי. חשתי כאילו הוא מסתכל הישר לתוכי. אינני זוכר דבר ממה שנאמר, אך מעולם לא חוויתי משהו דומה לאותו מבט. במהלך הפגישה נכח בחדר גם חתנו ולימים ממלא מקומו, רבי מנחם מענדל שניאורסאהן, שכונה אז הרמ"ש.

לעומת הקשר של אבי עם אדמו"ר הריי"צ, שהיה רגשי, אישי ורוחני יותר, הקשר שלו עם הרמ"ש היה אינטלקטואלי בעיקרו. פער הגילאים ביניהם היה קטן יותר, ואבי נהג לשבת עמו על ספסל מחוץ למשרד חמיו ולשוחח, כמו שני ידידים. בתור יו"ר ה"מרכז לענייני חינוך", הזרוע החינוכית של תנועת חב"ד, מיקד הרמ"ש את נושא השיחה בדרך כלל בענייני חינוך יהודי, ובמיוחד בחינוך של בנות ונשים - נושא שבו מעטים מאוד עסקו באותם ימים.

לאחר פטירת אבי, כשעברתי על התיקיות והמסמכים שלו, מצאתי את הפרוטוקולים של הישיבות המשותפות שהם קיימו, בנוכחות כמה אנשים נוספים.

במהלך הפגישה הנאצית לפולין בשנת תרצ"ט (1939), התגורר אדמו"ר הריי"צ בוורשה, וכשהעיר נכבשה הוא נותר לכוד בתוכה. לאחר מאמצים מדיניים ודיפלומטיים בדרגים הגבוהים ביותר, גייסה מחלקת המדינה של ארצות הברית - טרם הצטרפותה למלחמה - את עזרת שירות המודיעין הצבאי הגרמני, ה"אבְּוֹהֶר", כדי לסייע בהברחת אדמו"ר הריי"צ אל מחוץ למדינה תחת עיניהם הפקוחות של הס"ס הנאצי.

אולם, ארה"ב לא מיהרה לאשר את כניסת אדמו"ר הריי"צ לגבולותיה לפני שיוכח כי ביכולתו לתמוך בעצמו מבחינה כלכלית, או שיש נותן חסות שמוכן לערוב לעצמאותו הכלכלית. כיום, אפשר לצאת אל הרחוב ולמצוא עשרה אנשים שיהיו מוכנים לערוב כלכלית לרבי; אבל אנחנו מדברים על שנת תרצ"ט (1939). לאנשים לא היה כסף, וקשה היה למצוא מי שיהיה מוכן להירתם ולקחת על עצמו אחריות כלכלית כזו. כך נוצר הקשר הראשוני בין אבי, יוליוס סטולמן, ובין תנועת חב"ד.

אבי היה אדם יוצא מגדר הרגיל. הוא זכה לחינוך מינימלי בלבד - יהודי וכללי - וככל הנראה גם היה דיסקלטי, אף שמעולם לא רצה שיאפיינו אותו ככזה. אבל היה לו מוח מבריק, והוא היה איש עסקים חריף שהצליח לגרוף רווחים לאורך כל

«

לציון שבועים שנה למנהיגותו של הרבי, 'יתמקדו פרסומי JEM בכל שבוע
באחד מהמאורעות, הרעיונות או האישים הקשורים לחייו של הרבי.

מאורעות.
רעיונות אישים.

להראות לי את המכתבים הללו ולומר, "הרבי איננו טועה". הם תמיד כיבדו זה את זה, אף שאבי חש כי דרכו שונה.

גם אני באופן אישי כיבדתי מאוד את אדמו"ר הרי"צ ואת הרבי. לרגל בר המצווה שלי שלח הרמ"ש מכתב נפלא, ולאחר שהתמנה לרבי, השתתפתי כמה פעמים בהתוועדויות שערך. אולם, לא רציתי להיכנס אליו ליחידות, למרות שלאורך השנים היו כאלה שהזמינו אותי. הייתה זו שטות מצדי, אך הייתה לי הרגשה שהרבי עומד לשנות את חיי, ולא רציתי שחיי ישתנו. אדמו"ר הרי"צ אמר לאבי שיתחיל להניח תפילין, והוא החל להניח. ייתכן שבגלל זה שמרתי מרחק.

הרבי היה המנהיג הרוחני הגדול בדורנו. היהדות הפכה להיות קרה ומנוכרת, יהודים הלכו והתרחקו - והרבי החדיר אש ביהדות. למרות כל זאת נותרתי מרוחק. לא רציתי להתקרב לאש יותר מדי.

מר סטפן סטולמן הוא איש עסקים בגמלאות ופילנתרופ פעיל המתגורר במנהטן. הוא רואיין באולפני הסיפור שלי בחודש ניסן תשע"ד (2014).

בהתייחסו לפרשת השבוע, ציין אדמו"ר הרי"צ, כי בנוגע לבניית המשכן במדבר, משה רבינו מסר לעם ישראל את ציווי ה' להרים תרומה לטובת המשכן. בקשר לאיסוף התרומות הללו, מופיעים במקרא שני ביטויים:

תחילה נאמר, "ויקחו לי תרומה"; אך בפסוק הבא, מוזכרת "התרומה אשר תיקחו מאיתם". יש כאן רמז לכך שבנתנית צדקה דרושים שני מרכיבים: האחד הוא הארנק, השני הוא הלב. כשהתורה מדגישה שהתרומה צריכה לבוא "מאיתם", היא מתייחסת לנדיבות הנובעת מפנימיות הנותן.

"אני מודע לכך", המשיך אדמו"ר הרי"צ, "כי בכל מה שנוגע לנתנה מהארנק, מר סטולמן נוהג זה מכבר לתרום לשיבה ולעוד מטרות צדקה ראויות. אולם כעת, ברצוני להציע למר סטולמן דרך שבאמצעותה יוכל להיות מעורב בכל ליבו, משהו שיהפוך באמת ובתמים להיות משימתו החיונית ביותר, כפי שקבעו חז"ל: "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית".

בהמשך אמר כי בשנתיים וחצי האחרונות פעל ה"מרכז לענייני חינוך" במתכונת הרצה ניסיונית, מבלי שנעשה כל מאמץ שיטתי לגיוס משאבים או צעדים מקדימים אחרים. כאשר משהו חייב להתבצע, אמר, דרכו של אביו - אדמו"ר הרשב"ב - הייתה קודם כול לעשות, ורק אחר כך להשיג את האמצעים הכלכליים לכך. לכן, באותה תקופה ראשונית, הוא לקח את עול גיוס הכספים על שכמו. כעת, משהוכתר הניסיון בהצלחה, הגיע הזמן להציב את הארגון ברמה המתאימה.

לאחר סקירה של כמה נתונים סטטיסטיים על המצב העגום של החינוך היהודי בארצות הברית, הזכיר הרמ"ש שני תחומים שבהם במיוחד נדרשת פעולה מיידית: רישום ילדים נוספים לתכנית של"ה השבועית - שיעורי לימודי הדת - עבור ילדי בתי הספר הממלכתיים, והצורך בהוצאה לאור של ספרי לימוד וקריאה ראויים ברוח היהדות.

אחר כך הכריז אדמו"ר הרי"צ כי לעת עתה, הקמת עשרה מוסדות חינוך חדשים לבנות, רישום עשרת אלפים ילדים נוספים לתכנית של"ה והפקת ספרות מתאימה לשימוש במסגרת תכנית זו - נמצאים בעדיפות גבוהה. כדי לסייע במימון הפעילויות הללו, הוא הציע לייסד את "קרן סטולמן", כאשר מר סטולמן משמש יו"ר חבר הנאמנים של הקרן.

קרן סטולמן אכן נוסדה, ואבי תרם ברוב לב לטובת הפעילות החינוכית של חב"ד. הוא עשה זאת מתוך הכבוד וההערכה העמוקים שלו לחב"ד, אף שהוא עצמו לא היה שומר מצוות, ואפילו לא מסורת. הוא היה אידיאליסט ששאף לשנות את העולם, אך אדמו"ר הרי"צ - שהיה אדם מאוד מעשי - טען, "יש בית שעולה בלהבות, ועלינו להציל את היהודים שבתוכו! בראש מעיינינו צריכים להיות העם היהודי וההמשכיות היהודית!" אלה היו השיחות שהתנהלו ביניהם כל העת.

בכל פעם שאבי כתב לו וסיפר על פעולותיו, היה הרבי עונה, "זה יפה מאוד, אבל מה בנוגע לחינוך?" לעתים נהג אבי

לזכות אבינו היקר הרב יעקב שי' מינסקי ולעילוי נשמת אמנו היקרה מרת שיינא באשע בתיה ע"ה וקודש ע"י בנם ר' שניאור ויובד שיחיו מינסקי

השבוע לפני:

< תשכ"א (5721) — בהתוועדות חג הפורים, למחרת הכרזת נשיא ארה"ב, ג'ון פ' קנדי, על הקמת "חיל השלום" - המשגר מתנדבים אמריקנים למדינות נחשלות - אמר הרבי כי מזה שנים שהוא חוזר וקורא לחסידיו ש"ישנה 'מדינה חרבה', מדינה שאינה מפותחת, ובה נמצאים יהודים שאינם יודעים שחסר להם דבר... לנסוע לאותם יהודים... להיות עמהם יום, שבוע, חודש, שנה, עשר שנים - כל משך זמן שיצטרכו" - אך בתגובה הוא מקבל "תירוצים ואמתלאות שונים ומשונים" מדוע אינם רוצים לעזוב את מקומם. הרבי אמר כי ההוראה מיוזמתו החדשה של נשיא המדינה היא שעל בני ישראל לנסוע מתוך אהבת ישראל כדי לסייע ליהודי הנמצא בקצווי תבל, שמעולם לא ראהו (כתורת הבעש"ט). "אינני יודע איזו משכורת יתנו להם שם, ומה יאכלו וישתו שם", אמר הרבי, וסיכם, "אבל דבר אחד בטוח - שהולכים לשם בשליחותו של מקום".¹ י"ד באדר

1 תורת מנחם ל. עמ' 166

ההקדשות שלכם מאפשרות את המשך הפצת הגיליון השבועי.

לפרטים נוספים ולהרשמה לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל כתבו לנו: sipursheli@jemedi.org

אף שהשתדלנו כמיטב יכולתנו לאמת כל פרט, תוכנם של הסיפורים משקף את דברי הרבי כפי שאלו הובנו בשנתנו על ידי השומעים והשתמרו בזיכרונום.

MY ENCOUNTER with the REBBE

בסיוע חברי THE JEM FOUNDATION

ואתה תצוה... להעלות נר תמיד